

تحليل قانوني و مقررات کاربردى مالی و محاسباتی

پروفسور

پاسخ به ابهامات و تبيين مضامین تخلف

تالیف:

گروه پژوهشی طرح بینا

عنوان و نام پدیدآور	تحلیل قوانین و مقررات کاربردی مالی و محاسباتی با رویکرد پاسخ به ابهامات و تبیین مصادیق تخلف/ نویسندگان عبدالله صفایی نسب ... [و دیگران]
مشخصات نشر	تهران: دیوان محاسبات کشور، مرکز آموزش و برنامه ریزی، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری	۱۶۳ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۸۴۱۵-۹-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	نویسندگان عبدالله صفایی نسب، محسن عمرانی، ایرج مظفری، حسینعلی نقیبی، خسرو زیباکردار، سعید بیت عفری
موضوع	دیوان محاسبات کشور- قوانین و رویه ها
موضوع	Supreme Audit Court of Iran-Rules and practice
موضوع	سازمان های دولتی- امور مالی- قوانین و مقررات- ایران
موضوع	Administrative agencies-Finance-Law and legislation-Iran
شناسایی افزوده	صفایی نسب، عبدالله
شناسایی افزوده	دیوان محاسبات کشور، مرکز آموزش و برنامه ریزی
رده بندی کنگره	۱۳۹۷-۳-۵۲۷/۳ KMHRZ
رده بندی دیوبی	۳/۵۲۷
شماره کتابشناسی ملی	۵۱۶۰۰۶

مرکز آموزش و برنامه ریزی دیوان محاسبات کشور

نام کتاب: تحلیل قوانین و مقررات کاربردی مالی و محاسباتی با رویکرد پاسخ به ابهامات و تبیین مصادیق تخلف
پدیدآورندگان: گروه پژوهشی طرح بینا (عبدالله صفایی نسب، محسن عمرانی، خسرو زیباکردار، سعید بیت عفری -

دکتر حسینعلی نقیبی - ایرج مظفری)

ناظر: دکتر عادل آذر

مسئول طرح: دکتر سید محمد مقیمی

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قطع: وزیری

ویراستار: آذر ایمانی

قیمت: ۱۹,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۴۱۵-۹-۲

نشانی: تهران- میدان ونک، خیابان برزیل شرقی، شماره ۲، دیوان محاسبات کشور

تلفن: ۸۸۸۷۴۴۰۲ فکس: ۸۸۸۷۴۴۰۲

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای مؤلفین و ناشر محفوظ است.

مقدمه

براساس اصل ۵۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران دیوان محاسبات به کلیه حسابهای وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکتهای دولتی و سایر دستگاههایی که به نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون جمع‌آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید. این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود.

دیوان محاسبات کشور را اتخاذ و یکپارچه «نظارت مستمر پیشگیرانه، هدایت‌گرانه و مقتدرانه» به عنوان شعار خود در انجام امور حسابرسی، رسیدگی سعی نموده است طبق اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات مربوطه، ضمن اینکه مراقبت نماید دستگاه‌های تحت رسیدگی، در اسرع وقت و با جدیت نسبت به انجام تکالیف و مأموریت‌های خود اقدام نمایند از وقوع تخلفات مالی و انحرافات از تعادل و مقررات موضوعه جلوگیری نماید.

از آنجائیکه پارادایم حاکم بر مدیریت منبع کشور را می‌توان در دو مقوله بسیار مهم بیان نمود که این دو، منابع سخت‌افزاری و منابع نرم‌افزاری را شامل می‌گردند. دیوان محاسبات کشور با پیاده‌سازی نقشه‌راه خود «نظارت مستمر پیشگیرانه، هدایت‌گرانه و مقتدرانه» زمینه حفاظت و صیانت از منابع سخت‌افزاری و نرم‌افزاری را با استفاده از دو راه‌حل عملیاتی مهیا نموده است؛ راه‌حل اول، بمنظور حفاظت و صیانت از منابع سخت‌افزاری با اعمال کنترل و نظارت مستمر مالی (موضوع ماده ۱ قانون دیوان محاسبات کشور) کوشیده است منابع در محل تعیین شده مصرف گردیده و حداکثر بازدهی را داشته باشد؛ لکن تحقق چنین امر مهمی موقوف به تحقق حفاظت و نگهداری منابع نرم‌افزاری یعنی سرمایه انسانی کشور که مدیران نظام جمهوری اسلامی ایران در رأس آن قرار می‌گیرند، می‌باشد. دیوان محاسبات کشور جهت حفاظت و نگهداری منابع نرم‌افزاری (سرمایه انسانی) راه‌حل دوم را در قالب طرح بینا (بازآموزی یافته‌های نظارتی ایران) طراحی و برنامه‌ریزی نموده است.

دیوان محاسبات کشور با ارائه طرح بینا (بازآموزی یافته‌های نظارتی ایران) در قالب پودمان‌های کاملاً عملیاتی تلاش نموده است، رؤسا و مدیران دستگاه‌های اجرایی را نسبت به قوانین و مقررات کاربردی مالی و محاسباتی آشنا نموده و مصادیق تخلف را تبیین نماید که این اقدام نقش بسزایی در پیشگیری از وقوع تخلف و کاهش آن خواهد داشت و موجب ارتقاء دستگاه‌های اجرایی از نظر انضباط مالی و اداری می‌گردد.

عادل آذر

رئیس کل دیوان محاسبات کشور

پیشگفتار

دیوان محاسبات کشور در راستای انجام وظایف قانونی خود با استناد به اصل ۵۵ قانون اساسی و ماده (۱) قانون دیوان، رویکرد «**نظارت مستمر پیشگیرانه، هدایت‌گرانه و مقتدرانه**» را به‌عنوان نقشه‌راه در انجام امور حسابداری و رسیدگی اتخاذ نموده است.

از آنجائی که رویکرد جدید دیوان محاسبات کشور از سه مؤلفه اصلی تشکیل شده و در این میان «**نظارت مستمر پیشگیرانه**» از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشد، بنابراین به‌منظور تحقق این امر مهم، مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان با توجه به **استشمام سند راهبردی آموزش ۱۴۰۰-۱۳۹۶** (ایجاد زمینه لازم جهت برگزاری دوره‌های آموزشی کارآمد برای مدیران دستگاه‌های اجرایی) اقدام به طراحی و اجرای **طرح بینا (بازآموزی یافته‌های نظارتی ایران)** نموده است.

مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان محاسبات بر طبق **طرح بینا** به دنبال پیاده‌سازی و تحقق اهداف ذیل می‌باشد:

- تبیین نظام مالی و نظارتی جمهوری اسلامی ایران برای مدیران اجرایی
- ارتقاء بینش و مهارت مدیران دستگاه‌های اجرایی به منظور بهره‌مندی از فرصت‌ها و مجوزهای مندرج در قوانین و مقررات جدید
- آگاهی بخشی به مدیران دستگاه‌های اجرایی درخصوص ممنوعیت‌های مندرج در قوانین و مقررات، تبیین نقاط آسیب‌پذیر ناشی از ضعف نظام کنترل داخلی.

انتظار می‌رود مدیران دستگاه‌های اجرایی با شرکت در این دوره، بینش جدیدی در زمینه قانونمندتر شدن تصمیمات مدیریتی خود کسب نموده و در راستای تحقق اهداف سازمانی، تعامل بیشتر با دستگاه‌های نظارتی همچون دیوان محاسبات برقرار نمایند.

طرح بینا با آموزش مدیران ارشد و مسئولین حوزه‌های مالی و حقوقی دستگاه‌های اجرایی تلاش دارد تا تخلفات و انحرافات احتمالی از قوانین و مقررات را که عمدتاً از عدم آگاهی مدیران ناشی می‌شود را به حداقل ممکن کاهش دهد که این اقدام از طریق **ارائه بودمان‌های آموزشی در حوزه‌های دریافت‌ها، پرداخت‌ها، معاملات دولتی، بکارگیری و جبران خدمت کارکنان دولت، تخلفات مالی (تخلفات منجر به ورود ضرر و زیان به بیت‌المال) و جرائم انجام خواهد گرفت.**

مرکز آموزش و برنامه‌ریزی دیوان در جهت عملیاتی نمودن طرح بینا و به‌منظور تأمین مدرسین دوره مذکور نسبت به شناسایی و تربیت اساتید متخصص و مجرب جهت ارائه آموزش (در راستای نظارت مستمر پیشگیرانه) مشاوره (در راستای نظارت مستمر هدایتگرانه) به دستگاه‌های اجرایی اقدام نموده است. از آنجائی که تهیه محتوای آموزشی دوره بایستی متضمن دیدگاه دیوان محاسبات کشور باشد، بر این اساس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی مشارکت خبرگان و مدرسین دیوان، کتاب آموزشی مربوط به طرح بینا را تدوین کرده است.

ویژگی متمایزکننده و برجسته کتاب حاضر، کاربردی و عملیاتی بودن آن است. بطوری‌که مطالب مندرج در این کتاب با رویکرد پاسخ به ابهامات دستگاه‌های اجرایی در خصوص قوانین و مقررات مورد عمل (اعم از عام و خاص) تبیین مفید، سلف، تهیه و تنظیم شده است. امید است با اجرائی شدن طرح بینا، زبان و فهم مشترک و همچنین زمینه تعامل اثربخش بین دستگاه‌های اجرایی و دیوان محاسبات کشور در راستای توسعه و پیشرفت ایران اسلام فراهم گردد.

سید محمد مقیمی

رئیس مرکز آموزش و برنامه‌ریزی
دیوان محاسبات کشور

فهرست مطالب:

بخش اول: دریافت‌ها

عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - افتتاح حساب دریافت و پرداخت	۱۱
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - درآمد عمومی - حق انتفاع	۱۳
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - خسارت تاخیر تادیه	۱۴
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - درآمدهای دارای ردیف در جداول بودجه و فاقد حکم بودجه‌ای	۱۶
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - دریافت هدیه، کالا یا خدمت	۱۷
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - سایر منابع	۱۸
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - سود سپرده‌گذاری دستگاه‌ها نزد بانک‌های عامل	۱۹
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - درآمد عمومی - مالیات‌ها - مالیات بر ارزش افزوده	۲۰
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر دریافت‌ها - معافیت‌ها	۲۲

بخش دوم: پرداخت‌ها

عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر پرداخت‌ها - اعتبارات خارج از شمول	۲۵
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر پرداخت‌ها - مبحث پیش پرداخت‌ها	۲۹
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر پرداخت‌ها - مبحث انتخاب‌گران‌ها	۳۱
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر پرداخت‌ها - علی‌الحساب	۳۴
عنوان بودمان آموزشی: اصول، قوانین و مقررات حاکم بر پرداخت‌ها - هزینه	۳۵

بخش سوم: معاملات دولتی

عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر معاملات دولتی - مزایا	۴۱
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر معاملات دولتی - منع مذاخه - کتا - دولت در معاملات دولتی	۴۳
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر معاملات دولتی - الزام انجام کار - مراحل مناقصات و مزایده‌ها از طریق سامانه تدارکات الکترونیک ...	۴۷
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر معاملات دولتی - قانون برگزاری مناقصات	۴۹

بخش چهارم: قوانین حاکم بر جبران خدمت کارکنان

عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر جبران خدمت کارکنان - رعایت حداقل و حداکثر نقطه - مزایای کارکنان	۵۷
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر بکارگیری - کارکنان رسمی و پیمانی و ممنوعیت هرگونه به کارگیری به استثنای موارد تعیین شده در قانون	۵۹
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر بکارگیری - کار معین	۶۱
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر بکارگیری - بازنشستگان	۶۳
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر بکارگیری - قراردادهای تحقیقاتی و پژوهشی	۶۶
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر بکارگیری - کار معین	۶۸
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر جبران خدمت کارکنان - اجرای مصوبات شورای حقوق و دستمزد	۷۰
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر جبران خدمت کارکنان - لغو کلیه مبنای پرداخت خارج از ضوابط و مقررات فصل دهم قانون مدیریت خدمات کشور	۷۲
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر بکارگیری - کارکنان قراردادی طرح‌های عمرانی	۷۵
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر جبران خدمت کارکنان - پرداخت کمک‌های رفاهی و سایر تسهیلات	۷۷
عنوان بودمان آموزشی: قوانین حاکم بر جبران خدمت کارکنان - پرداخت‌های قانونی و خاص	۷۹

بخش پنجم: تخلفات مالی

فصل اول: تخلفات مالی منجر به ورود ضرر و زیان به بیت المال (سوء استفاده یا غفلت و تسامح)	۸۵
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به ورود ضرر و زیان به اموال عمومی - اراضی ملی و دولتی	۸۵
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به ورود ضرر و زیان به اموال عمومی - خودروهای دولتی	۸۷
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به ورود ضرر و زیان به اموال عمومی - سایر اموال دولتی	۸۹

عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به اضافه پرداختی به کارکنان دولت یا سایر اشخاص حقیقی و حقوقی	۱
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به عدم تحقق حقوق یا درآمدهای دولتی - درآمدهای مالیاتی	۲
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به عدم تحقق حقوق یا درآمدهای دولتی - حقوق و عوارض گمرکی	۳
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به عدم تحقق حقوق یا درآمدهای دولتی - سپرده وجهانسمان و نظائر آن	۵
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به عدم تحقق حقوق یا درآمدهای دولتی - سایر درآمدها	۷
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به محکومیت دولت در مراجع قضایی و قانونی	۸
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح در پرداخت به موقع تعهدات دولت منجر به پرداخت جریمه یا خسارت به اشخاص حقیقی و حقوقی	۹
عنوان بودمان آموزشی: سوء استفاده یا غفلت و تسامح منجر به عدم تسویه یا تعیین تکلیف ماندههای سنواتی شامل آیین نامه پیش پرداخت و علی الحساب	۱۰
فصل دوم: تخلفات مالی منجر به ورود ضرر و زیان به بیت المال (تضمین نادرست منجر به ضرر و زیان)	۱
عنوان بودمان آموزشی: تصویب بخشنامه‌ها، آیین نامه‌ها یا دستورالعمل‌های خلاف قانون منجر به ورود ضرر و زیان	۱
عنوان بودمان آموزشی: رزשי: استورات منجر به ورود ضرر و زیان - دستورات غیرقانونی	۲
عنوان بودمان آموزشی: دستورات منجر به ورود ضرر و زیان - دستورات قانونی	۳
عنوان بودمان آموزشی: انعقاد قرارداد منجر به زیان دولت - انعقاد قرارداد بر خلاف مقررات و اختیارات قانونی	۴
فصل سوم: تخلفات مالی منجر به ضرر و زیان به بیت المال (خرج نادرست منجر به ورود ضرر و زیان)	۵
عنوان بودمان آموزشی: پرداخت تحت عناوین غیرقانونی	۵
عنوان بودمان آموزشی: پرداخت مازاد بر میزان مجاز از قبیل پاداش، اضافه کار و ...	۶
عنوان بودمان آموزشی: پرداخت مازاد بر میزان مجاز - لغت قراردادهای اعتبارات هزینه‌ای و اختصاصی	۷
عنوان بودمان آموزشی: اعتبارات تمدید رایی‌ها - سرمایه‌ای و اختصاصی - پرداخت مازاد بر مبلغ پیمان	۸
عنوان بودمان آموزشی: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اختصاصی - پرداخت مازاد بر کار انجام شده	۹
عنوان بودمان آموزشی: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و اختصاصی - پرداخت براساس اسناد صوری	۱۰
عنوان بودمان آموزشی: کمک های غیر قانونی به اشخاص حقیقی یا حقوقی	۱۱
عنوان بودمان آموزشی: مصرف اعتبارات خارج ازشمول بدون رعایت مقررات حاکم	۱۲
فصل چهارم: تخلفات مالی منجر به ورود ضرر و زیان به بیت المال (سایر تخلفات)	۱۳
عنوان بودمان آموزشی: عدم ارائه صورتهای مالی یا صورتحساب	۱۳
عنوان بودمان آموزشی: عدم همکاری یا پاسخگویی به دیوان و با ایجاد مری و محورات امور حسابرسی	۱۶
عنوان بودمان آموزشی: دریافت وجه کالا یا خدمات بدون مجوز قانونی	۱۷
عنوان بودمان آموزشی: تهدید یا مصرف مازاد بر اعتبار مصوب یا مصرف اعتبار در غیر مورد معین - عدم رعایت مفاد موافقتنامه	۱۸
عنوان بودمان آموزشی: عدم رعایت تشریفات مناقصه یا مزایده	۲۰
عنوان بودمان آموزشی: بکارگیری بدون مجوز قانونی یا بدون رعایت تشریفات قانونی	۲۳
عنوان بودمان آموزشی: عدم واریز بموقع درآمدهای دولت	۲۶
عنوان بودمان آموزشی: عدم واریز مانده وجوه مصرف نشده در مواعد قانونی به حساب خزانه	۲۸
عنوان بودمان آموزشی: عدم واریز مانده وجوه اداره شده در مواعد قانونی به حساب خزانه	۳۰
عنوان بودمان آموزشی: عدم رعایت قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و قانون مقابله با فساد	۳۱
عنوان بودمان آموزشی: عدم رعایت شرایط عمومی پیمان	۳۲
عنوان بودمان آموزشی: افتتاح و نگهداری حساب بانکی توسط دستگاه‌های دولتی بدون مجوز خزانه	۳۴
عنوان بودمان آموزشی: دریافت از بیش از یک صندوق دولتی	۳۵
بخش ششم: جرائم	
عنوان بودمان آموزشی: تصرف غیر قانونی در وجوه عمومی	۳۹
عنوان بودمان آموزشی: نقض قانون منع مداخله در معاملات دولتی	۴۲
عنوان بودمان آموزشی: نقض قانون منع تصدی بیش از یک شغل	۵۲
عنوان بودمان آموزشی: اختلاس	۵۸
عنوان بودمان آموزشی: تبانی در معاملات دولتی	۶۰
عنوان بودمان آموزشی: تهیه و تنظیم اسناد صوری یا گواهی خلاف واقع	۶۲